

practitioner qualification well received as employers have noted the positive impact on everybody.

I recommend to read the report on practitioner doctorate implementation, that was requested by the European Commission «Third generation doctorates: the practitioner model». This provides more detail than the article you read. Unfortunately, new management at the University of Buckingham felt the Practitioner Doctorate was not research and so it was discontinued in 2020. Practitioner doctorates have had such good responses and are now becoming popular around the world because they show more impact on practice. There are many issues in this for education.

References:

1. Luckin R. I, Teacher: AI and School Transformation. Spotlight. London: Newstatesman, 2020. Access: <https://www.newstatesman.com/spotlight/2020/02/i-teacher-ai-and-school-transformation>
2. Sage R. The role of higher education in developing policy and practice for the development of the new industrial age. Journal of Higher Education Policy and Leadership Studies. 2020. Vol. 1. No 1. Pp. 64-76.
3. Sage R. (Ed.) Paradoxes in Education: Learning in a Plural Society. UK: Brill, 2017.
4. Schleicher A. Preparing the Next Generation for their Future. Spotlight. 2020. Access: <https://www.newstatesman.com/politics/education/2020/02/preparing-next-generation-their-future-not-our-past>

Соколовський О. Л.,
д.філос.н., доцент,
доцент кафедри філософії та політології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ОРТОДОКСІЇ ЯК КАТЕГОРІЇ У РЕЛІГІЄЗНАВСТВІ

Важливим поступом релігії є філософське обґрунтування її основоположних засад. Генетичне співвідношення релігії та філософії відображена у формі філософії релігії, яка у добу глобалізації отримала різні дефініції такі як філософська теологія, фундаментальна теологія, релігійна метафізика, раціональна теологія тощо. Базовим постулатом усіх

визначень є наповнення філософським змістом вчення про Бога. Найбільш поширеним концептом, серед розмаїття наукових визначень взаємодії двох світоглядних систем, є «філософська теологія», який багатогранно віддзеркалює елементи філософської експлікації знань про Бога і проблемного поля релігії загалом.

Зважаючи, що кожна галузь наукового знання має свій понятійно-категоріальний апарат у пізнанні дійсності, стає обґрунтованим існування різних концепцій щодо визначення сутності категорій і їх відмінних напрямів. На нашу думку, це зумовлено, по-перше, спробою кожної науки осмислити сутність категорій крізь особливу призму та оперування власними критеріями; по-друге, завдяки міждисплінарному підходу відбувається створення нових категорій. Саме тому складні та загальні категорії розглядаються в контексті формування людських уявлень про картину світу, засоби засвоєння природних та суспільних явищ, різних об'єктів, норм і сутності буття загалом. Це дає можливість використовувати систему міжгалузевих категорій як методологічну засаду дослідження ортодоксії у релігієзнавстві.

З метою теоретичного аналізу сутності релігійного світогляду як системи уявлень про існування надприродного світового порядку, використовуються поняття і категорії філософії як концептуальних інструментів для позначення метаграницного буття людини й означення основних рис мислення. Ця особливість знаходить своє вираження у різних аспектах. Зокрема здатності проблемазувати світ у контексті пошуків його вищого смислу і глибинності й разом з тим проблематизувати людину і способи її самопізнання. Інший аспект виражається у здатності трансцендентації як оволодіння новим у бутті та самооволодіння людини через наявність свободи сприяючи становлення і поступу творчого й критичного начала.

Саме поняття і категорії як логічні форми думки з притаманними ознаками відтворення сутнісного і загальних зв'язків у релігії сприяють глибинному розкриттю сутності об'єкта. В історії філософії першим автором категоріальної системи є Аристотель, який розглядав категорію як філософський феномен і водночас методологічний фундамент наукового мислення та пізнавальної діяльності людини. Давньогрецький філософ уважав категорію окремою формою мислення самих речей, а її носієм «індивідуальну душу». На переконання сучасних дослідників, запропонований Аристотелем підхід дає можливість об'єктивно визначити сутність категорій у процесі їх теоретичного пізнання. Послугуючись таким способом, ментальність можна трактувати як феномен, який трансформується під впливом різних факторів, підлягає осмисленню, теоретичному обмірковуванню та відображає процес наукового пізнання. Отже, це явище виступає як зовнішній прояв сутності, як один із аспектів дійсності, а сама сутність є його глибинним змістом.

Переосмисленню категоріальної системи Аристотеля, з позицій об'єктивного й суб'єктивного ідеалізму, сприяли оригінальні дослідження німецьких філософів І. Канта та Г.-В. Гегеля. Так, І. Кант у праці «Критика чистого розуму» інтерпретував категорії не як форми відображення, а як апріорні, що передували досвіду, не залежали від нього. Призначені для впорядкування цього досвіду, форми розсудку відрізняються водночас і від діалектичних ідей чистого розуму. Категорії, за Кантом, характеризують не світ «речей у собі», а сам суб'єкт пізнання. За категоріальною таблицею філософа всі категорії поділяються на чотири складових: якість, кількість, відношення та модальність [1].

Пошуки побудови категоріальної системи німецькими філософами сприяли актуалізації цієї проблематики у різних галузях науки. Для дослідження феномену ментальності у соціально-філософському дискурсі важливою є систематизація категорій. Заслуговує на особливу увагу класифікація, що була розроблена Є. Гражданніковим. У ній учений представив аналіз філософських категоріальних систем, які широко використовувалися у різних галузях знань. На його думку, для дослідження критерій теоретичної обґрунтованості та побудови категоріальної системи достатньо використовувати три попередні (Аристотеля, І. Канта та Г.-В. Гегеля) [2, с. 8–9]. Таким чином, базовою функцією категорії є формування наукових теорій в основі яких вибудовуються образи з власним понятійним апаратом та поглядом на його сутність. Це сприяє виникненню у межах конкретної науки понятійно-категоріальної системи сутність якої осмислена й обґрунтована науковою спільнотою.

Однією з категорій, яка у дослідженні догматичних і культових відмінностей різних християнських конфесій потребує об'єктивізації, відтворення всезагальної визначеності, раціонального обмеження, цілісності та глибинного проникнення у сутність, постає «ортодоксія». Дана категорія трактується як вираження правильної, послідовної думки і визначає приналежність до світогляду та традицій, які не допускають відхилення від вчення і зберігає ціннісні засади релігійної системи [3, р. 39]. Зважаючи на міждисциплінарне тлумачення етимологічного елементу предметного поля ортодоксії, виділимо ряд основних напрямків яким властивий спільний принцип світорозуміння і світобачення.

У межах першого напрямку ортодоксія трактується як універсальна категорія політичної, економічної, наукової та інших сфер суспільної свідомості та діяльності. Саме крізь призму ідеологічного бачення цю категорію використовували у суспільно-політичній та соціологічних сферах суспільного життя.

Другий напрям знайшов своє відображення у філософії культури в межах якої, з одного боку, виокремлюється ортодоксія як абсолютизація у дотриманні основ авторитетного вчення та поглядів, з іншого як феномен

канонічного відтворення побудови з яскраво вираженою ціннісною домінантою, що перебуває у межах усталеності визначеної теоретичної системи.

Третій напрям розкриває феномен ортодоксії у межах філософсько-релігійнознавчої та теологічної думки. Важливою складовою цього напрямку є обґрунтування особливостей ортодоксії і її сталості при наявності інваріантних змістовних структур чи функціональної схематики і способів її інкультурації не лише у смислових, а й у територіально-часових координатах. Врахування цих особливостей дозволяє зберегти термінологічний зміст ортодоксії, широко застосовувати у сенсі істинної, ідентичної початковому розумінню визначеної філософсько-релігійнознавчої або теологічної ідеї, позиції, утвердженої авторитетними мислителями або релігійно-церковними структурами для безперечного виконання адептами різних конфесійних відгалужень релігій чи богословських шкіл.

Зауважимо, що інтерпретація ортодоксії у позахристиянських межах осмислюється як атрибут давньослов'янських вірувань, ісламу, деяких напрямів буддизму та юдаїзму. На підвалинах релігійної парадигми вибудовуються концептуально-сміслові структури, в яких допускаються гетерогенні дефініції ортодоксії у різних контекстах. Християнське вираження ортодоксії насамперед аналізується богословами і означає істинність, неухильне дотримання засад віровчення. Застосування категорії «ортодоксія» у християнстві поділяється на його трактування як характеристики самого християнства так і кожного із його напрямків.

Література:

1. Кант Э. Критика чистого разума / Пер. с нем. Н. Лосского сверен и отредактирован Ц. Г. Арзаканяном и М. И. Иткиным; Примеч. Ц. Г. Арзаканяна. – М.: Мысль, 1994. – 591. – Режим доступа: <http://philosophy.ru/library/sochineniya-v-6-ti-tomakh-t-3/>
2. Гордійчук О. О. Ментальність у добу глобалізації: монографія. Житомир, Вид-во «НОВОград», 2021. 372 с.
3. Sokolovskyi O., Kobetyak A. Religious Dimensions of Anti-Trinitarianism in the Projection of the Spiritual Progress of Society / O. Sokolovskyi , A. Kobetyak // Occasional Papers on Religion in Eastern Europe. – 2021. – Vol. 41, № 5. – P. 27–43